

18 Binnenvaart

crisistypen	<ul style="list-style-type: none"> • scheepsongeval • gevolgen van een scheepsongeval voor milieu, visserij, drinkwater en scheepvaartverkeer • verstoring openbare orde op de binnenwateren • schaarste aan vervoerscapaciteit • andere crises die verkeersmaatregelen of andere maatregelen op de binnenwateren vereisen (zoals hoogwater) • infectieziekten op schepen en in havens
bevoegd gezag	<ul style="list-style-type: none"> • soorten beheerders: waterbeheerder, nautisch beheerder, vaarwegbeheerder • minister van I&M • burgemeester of voorzitter veiligheidsregio • voor <i>search and rescue</i> op grote binnenwateren: Kustwacht
soorten maatregelen	<ul style="list-style-type: none"> • eigen maatregelen schipper • rampenbestrijding algemeen • <i>search and rescue</i> • verkeersmaatregelen • vaarverbod • maatregelen bij een verontreiniging • maatregelen bij een obstakel in de vaarweg • handhaving openbare orde • maatregelen ten aanzien van havens, waaronder toelating en havenbeveiliging • maatregelen tegen infectieziekten op schepen en in havens

Beheer

Bij binnenvaart moeten worden onderscheiden: het beheer van de vaarweginfrastructuur (waterbeheer met inbegrip van vaarwegbeheer, nautisch beheer) en het vervoer over de binnenwateren.

- Waterbeheer is aan de orde bij een (dreigende) verontreiniging (zie *bestuurlijke netwerkkaart oppervlaktewater en waterkering*), en verder bij het opruimen van opstakels en wrakken (dit laatste hoort bij het zogenoemde vaarwegbeheer of bakbeheer).
- Nautisch beheer: het treffen van verkeersmaatregelen op het water kan aan de orde zijn bij een ongeval, bij hoog- of laagwater, bij een verontreiniging, bij een verstoring van de openbare orde of bij een terroristische aanslag (of bij een dreiging van deze incidenten/crises).

Beheerders

- Verschillende overheden of onderdelen daarvan kunnen nautisch beheerder zijn, waaronder in het bijzonder Rijkswaterstaat, gemeentelijke havenbedrijven, waterschappen

- Het nautisch beheer in het Noordzeekanaalgebied wordt voor RWS uitgevoerd door het Centraal Nautisch Beheer Noordzeekanaalgebied.
- In het Rijnmondgebied zijn de nautische beheerstaken door de minister van I&M en B&W Rotterdam opgedragen aan de havenmeester van Rotterdam.
- Met name provincies en gemeenten kunnen ook vaarwegbeheerder zijn. Zij kunnen tevens nautisch beheerder zijn.

Minister van I&M

- De minister van I&M kan aanwijzingen (= bevelen) geven aan een beheerder van infrastructuur.
- De minister van I&M kan zelf maatregelen treffen voor een ordelijk verloop van het scheepvaartverkeer.

Een ongeval of verstoring openbare orde

- De schipper dient bij een ongeval zelf de nodige voorzieningen te treffen.
- Bij een ongeval of openbare orde probleem, zoals een blokkade, ligt het overheidsgezag bij de burgemeester of voorzitter veiligheidsregio, conform de algemene rampenbestrijding en handhaving van de openbare orde.
- *Search and rescue* en aëronautische *search and rescue* (SAR) op Waddenzee, IJsselmeergebied (inclusief randmeren), Zuid-Hollandse en Zeeuwse Stroom: door Kustwachtcentrum, onder het gezag van de burgemeester of voorzitter veiligheidsregio.
- Een beheerder treft zelf de nodige maatregelen (verkeer, milieu, vrijmaken vaarweg).

Infectieziekten

- Maatregelen tegen infectieziekten op schepen en in havens, zie *bestuurlijke netwerkkaart infectieziekte*.

Buitenlandse schepen ('schepen onder vreemde vlag')

- De Nederlandse staat is volledig soeverein ten aanzien van buitenlandse schepen, met uitzondering van buitenlandse staatsschepen (marine en andere schepen in eigendom van of in beheer bij een andere staat en uitsluitend gebruikt in dienst van die overheid voor andere dan handelsdoeleinden).
- Buitenlandse staatsschepen dienen zich te houden aan de Nederlandse wetgeving, maar de tenuitvoerlegging daarvan is afhankelijk van toestemming van de vlaggestaat of een verzoek daartoe van de vlaggestaat.

Relatie beheerder – burgemeester / voorzitter veiligheidsregio

- Het geven van een bevel aan een beheerder vindt in beginsel plaats door de minister van I&M.
- De burgemeester of voorzitter veiligheidsregio zou op grond van zijn noodbevelsbevoegdheid (inclusief het opperbevel) in verband met de openbare orde en veiligheid aan een beheerder zo nodig een bevel kunnen geven. Toepassing van het beginsel van subsidiariteit houdt echter in dat hij een verzoek tot interventie doet aan de minister van I&M; de burgemeester of voorzitter veiligheidsregio past hier dus in beginsel niet zijn bevoegdheden toe.

Vaarverbod

- De Inspectie Verkeer en Waterstaat kan een vaarverbod opleggen; subsidiair kan de burgemeester of voorzitter veiligheidsregio dat zelf op grond van zijn noodbevelsbevoegdheid.

- Een verkeersmaatregel kan *de facto* een vaarverbod inhouden voor een schip of voor de scheepvaart in het algemeen.

Havens

- Ongeval in een haven of openbare orde probleem: het overheidsgezag ligt decentraal (burgemeester of voorzitter veiligheidsregio), conform de algemene rampenbestrijding en handhaving van de openbare orde.
- De burgemeester of voorzitter veiligheidsregio zou op grond van zijn noodbevelsbevoegdheid (inclusief het opperbevel) in verband met de openbare orde en veiligheid aan een beheerder zo nodig een bevel kunnen geven. Toepassing van het beginsel van subsidiariteit houdt echter in dat hij een verzoek tot interventie doet aan de minister van I&M en de burgemeester of voorzitter veiligheidsregio past dan dus in beginsel niet zijn bevoegdheden toe.
- De burgemeester of voorzitter veiligheidsregio kan op grond van zijn noodbevelsbevoegdheid aan een kapitein van een schip in een haven zo nodig een bevel geven.
- De minister van I&M kan zeehavenautoriteiten verplichten een incidentschip toe te laten
- De minister van I&M kan desnoods maatregelen treffen inzake gebruik van, toegang tot, verlaten van en verkeer in havens, zo nodig gericht tot gemeentebesturen. De minister van I&M kan ook aanwijzingen (= bevelen) geven aan de burgemeester of voorzitter veiligheidsregio ten aanzien van havenbeveiliging.

Relatie met regionaal beleidsteam en commissaris van de Koningin

- De hoofdingenieur-directeur van een regionale dienst van Rijkswaterstaat (HID), de havenmeesters Rotterdam en Amsterdam en het hoofd Facilitair Steunpunt Nieuwe Haven te Den Helder zijn tevens rijksheren voor I&M:

zij vertegenwoordigen de minister in een regionaal beleidsteam.

- De voorzitter van het bestuur van een betrokken waterschap neemt desgewenst deel aan de vergadering van een regionaal beleidsteam.
- Voor de relatie rijksheren voor I&M – commissaris van de Koningin, zie *bestuurlijke netwerkkaart rampenbestrijding algemeen & handhaving openbare orde*.
- Indien een burgemeester of voorzitter veiligheidsregio een maatregel of het optreden van de rijksheren voor I&M onverantwoord acht, kan hij:
  - op grond van zijn eigen noodbevoegdheden binnen het domein van openbare orde en veiligheid een bevel geven of voorschriften uitvaardigen en daarbij binnen dat kader de rijksheren dwingend bijsturen
  - aan de commissaris verzoeken te interveniëren. De commissaris kan een aanwijzing geven inzake samenwerking of – voor wat betreft de maatregelen zelf – overleg voeren met de rijksheren voor I&M of ‘bovenlangs’ verzoeken jegens de rijksheren voor I&M dwingend op te treden.
- Vice versa, als rijksheren voor I&M een maatregel van een burgemeester of voorzitter van een veiligheidsregio onverantwoord acht, kan hij verzoeken dat de commissaris ingrijpt. De minister van I&M kan aan de minister van V&J verzoeken in te grijpen.

IJsselmeergebied en Waddenzee

- Voor het IJsselmeergebied en Waddenzee (met het Eems Dollard gebied) gelden aparte afspraken inzake samenwerking.
- In beide gebieden wordt gewerkt met een Coördinerend regionaal beleidsteam in geval van regiogrensoverschrijdende waterincidenten. Bij effecten in andere gemeenten / regio's worden daar één of meerdere regionale operationele

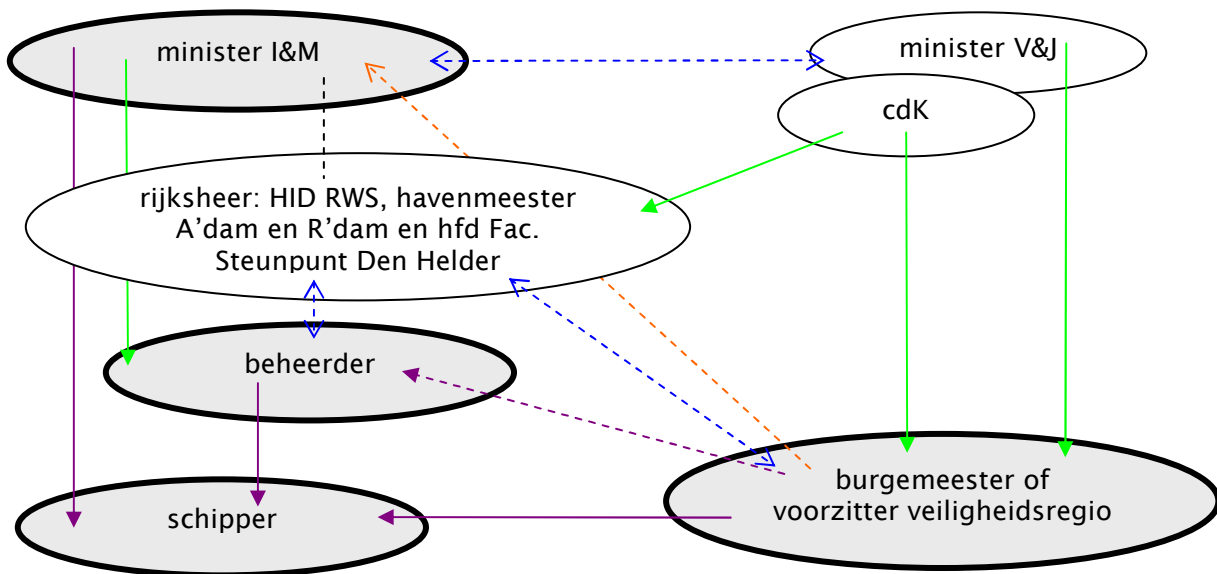
teams en (regionale) beleidsteams ingericht voor de bestrijding van de effecten op het eigen grondgebied.

Schaarste vervoerscapaciteit

- De minister van I&M kan tijdens een crisis een interventie in de markt plegen ten aanzien van het vervoer (vervoersnoodmaatregelen), bijvoorbeeld prioritering van bepaald vervoer of de oplegging van een vervoerplicht.

Functionele keten binnenvaart

Algemene keten

- - - -> Informatie en afstemming
- - - - - Interne lijnen
- - - -> Maatregelen jegens bevolking/bedrijven
- - - -> Verzoek burgemeester of voorzitter veiligheidsregio aan minI&M om jegens een andere beheerder op te treden
- - - -> Maatregelen jegens beheerder door burgemeester of voorzitter veiligheidsregio, subsidiair
- - - -> Bestuurlijk toezicht, tevens onderlinge informatie

NB. in dit schema zijn de functie van de HID Rijkswaterstaat als rijksheer en het nautisch beheer gescheiden; beide kunnen echter organisatorisch samenvallen; dat geldt ook voor andere functies, zoals een provincie of gemeente die tevens nautisch beheerder kan zijn overigens handelt de HID RWS namens de minister, formeel is de minister zelf beheerder

Bijlage 18: bestuurlijke aandachtspunten binnenvaart

A bestuurlijke maatregelen bij grootschalig ongeval	<ul style="list-style-type: none"> • Zorg voor een overzicht van alle effecten / neveneffecten met knelpunten naast de direct zichtbare gevolgen, geplaatst in een tijdbalk:<ul style="list-style-type: none"> - <u>feiten</u>: na hoeveel uur zijn waar problemen te verwachten - <u>netwerk</u>: welke sectoren / ketens zijn getroffen en bepaal (aan de hand van de betreffende netwerkkaart) wie in een keten verantwoordelijk is voor het treffen van maatregelen - <u>netwerk</u>: bepaal de rol van het openbaar bestuur en de maatregelen die van het bestuur worden verwacht <p>Denk daarbij aan stremming van de vaarweg met de gevolgen van dien (overige scheepvaart, bevoorrading, economisch algemeen) en water-, bodem- en oeververontreiniging (<i>zie bestuurlijke netwerkkaart oppervlaktewater en waterkering</i>).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bewaak in aanvulling op reguliere bestrijdingsmaatregelen op grond van het overzicht van effecten / neveneffecten:<ul style="list-style-type: none"> - de aanpak van eventuele overige gevolgen zoals gezondheid van omwonenden en milieuverontreiniging - ondersteuning van en nazorg voor burgers die hulp verlenen (of verleenden) voorafgaand aan of naast professionele hulpverlening
B bestuurlijke maatregelen bij stagnatie vervoer	<p>Bij omstandigheden anders dan een grootschalig ongeval – zoals weersomstandigheden, een blokkade of een ongeval in het buitenland waardoor de vaarweg is gestremd – waardoor het vervoer stagneert, is bestuurlijk aan de orde:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Een overzicht van de effecten / neveneffecten, geplaatst in een tijdbalk: net als het overzicht hiervoor genoemd onder ‘grootschalig ongeval’ (feiten / netwerk).
zichtbaarheid bestuur, media en informatievoorziening bij grootschalig ongeval	<ul style="list-style-type: none"> • Jegens slachtoffers en verwanten en ten aanzien van de bevolking in het algemeen: essentieel is de directe zichtbaarheid van burgemeester en voorzitter veiligheidsregio als boegbeeld openbaar bestuur. • Bewaak bij (veel) buitenlandse slachtoffers:<ul style="list-style-type: none"> - opvang en faciliteren van buitenlandse autoriteiten en onderzoeksteams.

A coördinatie bij
grootschalig ongeval

- Burgemeester / voorzitter veiligheidsregio: draag zorg voor coördinatie met de betrokken sectoren en organisaties (waaronder de rijksheren) op grond van het overzicht van effecten / neveneffecten.
- Is de commissaris van de Koningin geïnformeerd over ontwikkelingen?
Is de rechtstreekse lijn van commissaris met burgemeester / voorzitter en minister beschikbaar?
- Burgemeester / voorzitter veiligheidsregio: bewaak de coördinatie met de Onderzoeksraad voor veiligheid.

B coördinatie bij
stagnatie vervoer

- Waar nodig coördinatie met de betrokken sectoren en organisaties (waaronder de rijksheren).

Versie: 2011-1

Uitgave: Provincies Noord-Holland en Flevoland

Auteur: Ernst Brainich

Contact: Tel.: (023) 514 47 25

E-mailadres: kab@noord-holland.nl

Internetadres: www.noord-holland.nl